

УДК 343.28

Принципи звільнення від покарання

О. П. Горох,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального
та кримінального процесуального права
Національного університету
«Києво–Могилянська академія», адвокат

Актуалізовано проблему принципів звільнення від покарання в українському кримінальному праві. Сформульовані поняття та система принципів звільнення від покарання (верховенство права, законність, гуманізм, справедливість, індивідуалізація звільнення від покарання, обґрунтованість та вмотивованість звільнення від покарання в судовому рішенні; урахування інтересів потерпілого від злочину під час звільнення від покарання, невідворотність покарання у разі порушення умов звільнення від покарання). Показано конкретні прояви принципів звільнення від покарання в кримінальному законодавстві та особливості їх дотримання в судовій практиці.

Ключові слова: принципи кримінального права; принципи інститутів кримінального права; звільнення від покарання; звільнення від відбування покарання; принципи звільнення від покарання.

Горох А. П. Принципы освобождения от наказания

Актуализирована проблема принципов освобождения от наказания. Сформулированы понятие и систему принципов освобождения от наказания (верховенства права, законность, гуманизм, справедливость, индивидуализация освобождения от наказания, обоснованность освобождения от наказания и обязательная его мотивировка в судебном решении; учет интересов потерпевшего

© Горох Олексій Петрович — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального та кримінального процесуального права Національного університету «Києво–Могилянська академія», адвокат

от преступления при освобождении от наказания; неотвратимость наказания в случае нарушения условий освобождения от наказания). Показаны конкретные проявления принципов освобождения от наказания в уголовном законодательстве та особенности их соблюдения в судебной практике.

Ключевые слова: принципы уголовного права; принципы институтов уголовного права; освобождение от наказания; принципы освобождения от наказания.

Gorokh Oleksiy. The principles of release from punishment

The article is staticized a problem of the principles of release from punishment. It is formulated a concept and the system of the principles of release from punishment (the rule of law, legality, humanity, justice, individualization of release from punishment, validity of release from punishment and its obligatory motivation in the judgment; accounting of interests of the victim from crime at release from punishment; inevitability of punishment in case of violation of conditions of release of companies of punishment). On the basis of the conducted research concrete manifestations of the principles of release from punishment are shown to feature of their observance in the criminal legislation that in jurisprudence.

Keywords: principles of criminal law; principles of institutes of criminal law; release from punishment; principles of release from punishment.

Принципам кримінального права у доктрині приділяється належна увага. У вітчизняній правовій доктрині принципами кримінального права вважають концептуальні ідеї, базові правоположення, що акумулюють у собі фундаментальні досягнення кримінального правотворення і правозастосування в їх узагальненому вигляді та виступають квінтесенцією знань у сфері науки і практики кримінального права. Їх поділяють на загальноправові принципи (верховенства права та законності, рівності всіх перед законом, справедливості, гуманізму, демократизму), зміст яких конкретизовано через предмет і метод кримінально-правового регулювання, та спеціально-правові принципи (кримінальна відповідальність особи лише за вчинення суспільно-небезпечного діяння, що визначене законом як злочин; відповідальність тільки за наявності вини; особистий характер кримінальної відповідальності; обмеження меж кримінальної відповідальності; диференціація кримінальної відповідальності й індивідуалізація покарання)¹.

Водночас варто погодитися з вченими, які висловлюють думку про правомірність виокремлення не лише принципів кримінального права

¹ Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. Т. 17: Кримінальне право / гол. редкол. В. Я. Тацій. Київ, 2017. С. 823-826.

(галузевих принципів) в цілому, а й принципів окремих інститутів кримінального права².

Виокремлення інституціональних кримінально-правових принципів не суперечить загальноновизнаним теоретичним положенням про поділ принципів на загальноправові, міжгалузеві, галузеві, принципи правових інститутів. Принципи інститутів кримінального права здійснюють більш детальний і конкретний вплив на відносно самостійну сукупність суспільних відносин, що становлять предмет регулювання з боку правового інституту, і являють собою основні ідеї та вимоги, які лежать в основі його створення та застосування³. Інституціональні принципи існують не окремо від загальноправових, міжгалузевих і галузевих принципів, а доповнюють, конкретизують їх залежно від особливостей конкретного правового інституту⁴. Однак, незважаючи на відсутність, на нашу думку, особливих труднощів із виокремленням інституціональних принципів, дотепер вони лишаяються маловивченими у кримінально-правовій науці. Винятком можна вважати дослідження юристами принципів призначення покарання.

На нашу думку, *принципи звільнення від покарання* — це вихідні, найбільш важливі положення, що визначають усю діяльність судів щодо звільнення від покарання осіб, засуджених за вчинення злочину.

Інституціональним принципам притаманні певні властивості⁵. Вважаємо, що подібними властивостями наділені й принципи звільнення від покарання. Вони є основною, загальнообов'язковою, керівною ідеєю як для законодавця, так і правозастосовувача; відображають сутність звільнення від покарання та його мету; є основою формування правових норм щодо звільнення від покарання; не суперечать принципам кримінального права, а доповнюють їх.

² *Бажанов М. И.* Назначение наказания по советскому уголовному праву. Киев: Вища школа, 1980. С. 10–11; *Гацелюк В. А.* Реализация принципов уголовного права Украины: проблемы и перспективы [научн. ред. Ю. А. Кучер]. Луганск: РИО ЛАВД, 2003. С. 28; *Мальцев В. В.* Принципы уголовного права и их реализация в правоприменительной деятельности. Санкт-Петербург: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. С. 124; *Чередниченко Е. Е.* Принципы уголовного законодательства: понятие, система, проблемы законодательной регламентации. Москва: Волтерс Клувер, 2007. С. 54–56.

³ *Жук М. С.* Институты российского уголовного права: история развития и современное понимание / под науч. ред. В. П. Коныхина. Краснодар: Кубанский гос. ун-т; Просвещение-Юг, 2010. С. 99

⁴ *Полтавець, В. В.* Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодавством України: монографія [наук. ред. Л. М. Кривоченко]. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2005. С. 10.

⁵ *Рябчинська О. П.* Принципи призначення покарання // Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. Т. 17: Кримінальне право / гол. редкол. В. Я. Тацій. Київ, 2017. С. 827.

З урахуванням визначених властивостей вважаємо за можливе сформулювати таку систему принципів звільнення від покарання. На нашу думку, вона складається з *принципів кримінального права*, що мають специфічний прояв при звільненні від покарання (зокрема, верховенство права, законність, гуманізм, справедливість, індивідуалізація відповідальності), а також власне *інституціональних принципів* звільнення від покарання (обґрунтованість та вмотивованість звільнення від покарання в судовому рішенні; урахування інтересів потерпілого від злочину під час звільнення від покарання, невідворотність покарання у разі порушення умов звільнення від покарання).

Розглянемо ці принципи звільнення від покарання більш детально.

Всеосяжність *принципу верховенства права* дозволяє проникати йому в усі без винятку життєві сфери, зокрема і в правове регулювання безлічі спірних ситуацій в межах інституту звільнення від покарання. Ми вважаємо, що не інакше, як дотриманням принципу верховенства права (доступу до правосуддя) слід визнати правильні законодавчі кроки щодо наділення можливості засудженим особисто звертатися до суду з клопотанням про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким або умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (ст. 539 КПК). Раніше це питання вирішувалося винятково лише за спільним поданням органу, що відає відбуванням покарання, і спостережної комісії або служби у справах неповнолітніх (ст. 407 КПК 1960 р.), що створювало неабиякі зловживання повноваженнями зазначеними органами.

Водночас резерв для подальших кроків законодавця на реалізацію окремих аспектів принципу верховенства права при врегулюванні питань застосування положень статей 81 та 82 КК далеко не вичерпаний. Зокрема, однією із складових принципу верховенства права є правова визначеність, яка вимагає, щоб правові норми були легкодоступні, чіткі й точні, спрямовані на те, щоб забезпечити постійну прогнозованість ситуацій правовідносин, що виникають⁶. Відсутність у національному законодавстві необхідної чіткості та точності, які передбачали можливість різного тлумачення, порушує вимогу «якості закону»⁷.

В аналізованому контексті не можемо назвати ясними та недвозначними норми, що визначають можливість заміни невідбутої частини покарання більш м'яким або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання залежно від стану виправлення особи. Поняття «став на шлях виправлення» (ст. 82 КК) та «довів своє виправлення» (ст. 81 КК) ані в кримінальному, ані в кримінально-виконавчому законодавстві не роз-

⁶ Доклад о верховенстве права URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-rus](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-rus)

⁷ Справа «Щокін проти України» (заяви № 23759/03 та № 37943/06). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858

криваються і є фактично не визначеними. У правозастосуванні це призводить до неоднакового застосування закону та корупції. Вважаємо, що виправити цю проблемну ситуацію можна шляхом розробки концепцій формалізації заміни невідбутої частини покарання більш м'яким та формалізації умовно-дострокового звільнення від відбування покарання.

Неабияким у пригоді може стати принцип верховенства права і при визначенні можливості застосування й інших видів звільнення від покарання, зокрема, звільнення від відбування покарання з випробуванням (справи: «Алексахін проти України», «Оккалі проти Туреччини», «Гафген проти Німеччини», «Бакланов проти Росії» «Фрізен проти Росії»).

Законність визначається юристами як заснована на провідній ідеї вимога суворого і неухильного дотримання та виконання або застосування норми права⁸. Принцип законності звільнення від покарання полягає в тому, що звільнення від покарання повинно застосовуватися в точній та повній відповідності до закону. Цей принцип вимагає, щоб: звільненню від покарання підлягали лише особи, засуджені за вчинення злочину; звільнення від покарання застосовується лише за вироком (ухвалою) суду; підстави для звільнення від покарання були вичерпно визначені в законі; звільнення від покарання застосовувалося лише в порядку, визначеному законом.

У Кримінальному кодексі України зазначено, що звільнення від покарання може застосовуватися у випадках, передбачених цим Кодексом (ч. 1 ст. 74). У зв'язку з цим звільнення від покарання з підстав, не передбачених кримінальним законом, порушує принцип законності звільнення від покарання⁹. Закон визначає також порядок застосування кожного з видів звільнення від покарання. Тому застосування певного виду звільнення від покарання з порушенням цього порядку є порушенням принципу законності покарання. Наприклад, про порушення принципу законності в аналізованому аспекті може свідчити застосування судом звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК) до засуджених за корупційні злочини.

Принцип справедливості має вираження як у законодавстві, так і в практиці його застосування. *Справедливість звільнення від покарання* при законотворенні, на нашу думку, полягає в закріпленні в законодавстві лише таких випробуваних теорією та практикою застосування видів звільнення від покарання, що отримали схвалення суспільством. Норми про звільнення від покарання не повинні сприйматися суспільством як безпідставне уникнення кримінальної відповідальності. Як слушно

⁸ Невзоров І. Л. Принцип законности в правоприменительной деятельности: дис. ... канд. юрид. наук. Харьков, 2002. С. 11.

⁹ Горюх О. П. Чи є законним звільнення від покарання з підстав, не передбачених Кримінальним кодексом України? // Наука і правоохорона. 2016. № 4. С. 163-168.

зазначає Я. М. Брайнін, про справедливе застосування права можна говорити лише тоді, коли самі закони справедливі¹⁰.

При конструюванні конкретних видів звільнення від покарання принцип справедливості спрацьовує, наприклад, у визначенні можливості звільнення від покарання лише тих осіб, які вчинили злочин невеликої або середньої тяжкості та втратили суспільну небезпечність (ст. 74 КК) або можливості звільнення від відбування покарання з випробуванням лише засуджених до позбавленні волі на строк не більше п'яти років (ст. 75 КК). Очевидно, саме дотримання принципу справедливості звільнення від покарання змусило законодавця встановити обмеження на закінчення строків давності виконання обвинувального вироку суду (частини 3–5 ст. 80 КК), а також обмеження на застосування амністії до певних категорій осіб (ст. 4 Закону України «Про застосування амністії»).

За змістом ст. 414 КПК України явно несправедливим покаранням є те, яке за своїм видом чи розміром не відповідає ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого. На нашу думку, зазначені критерії справедливості покарання допустимо застосовувати і щодо оцінки справедливості застосування тих видів звільнення від покарання, що вимагають врахування ступеня тяжкості злочину та особи засудженого. Явно несправедливими у такому разі слід вважати випадки, коли суд під час застосування звільнення від покарання (зокрема, ст. 75, ч. 2 ст. 84 КК) ігнорує (або неправильно оцінює) обставини, що характеризують ступінь тяжкості злочину, особу винуватого та інші обставини справи. Наприклад, скасовуючи застосоване судом першої інстанції до засудженої за ч. 3 ст. 149 КК звільнення від відбування покарання з випробуванням, суд касаційної інстанції в обґрунтування ухваленого рішення зазначив: призначаючи засудженій покарання із застосуванням статей 75, 76 КК України, суд належним чином не врахував тяжкість вчиненого злочину, який є особливо тяжким, корисливий мотив вчиненого, вчинення злочинів за попередньою змовою та вчинення злочинів у період з 2010 по 21 червня 2011 року в складі організованої групи. Наведені порушення, на думку суду, є істотними, оскільки, вони перешкодили суду повно та всебічно розглянути справу і постановити законне, обґрунтоване та справедливе рішення¹¹.

Принцип справедливості в юридичній літературі розглядається переважно в аспекті захисту прав особи, яка вчинила злочин. Однак, як слушно зазначає С. О. Галактіонов, такий підхід дещо збіднює зміст цього

¹⁰ Брайнин Я. М. Уголовный закон и его применение. Москва, 1967. С. 27-28.

¹¹ Архів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Справа 5-882км13.

принципу. Соціальна справедливість не буде відновлена, якщо потерпілому не буде відшкодована шкода, спричинена внаслідок вчинення злочину. Тому поряд із комплексом традиційних заходів боротьби зі злочинністю одним із найбільш важливих заходів, що сприяють відтворенню законності та соціальної справедливості, слід розглядати відшкодування шкоди¹².

Наведені доктринальні положення дозволяють нам виокремити серед принципів звільнення від покарання *принцип врахування інтересів потерпілого під час звільнення від покарання*¹³. Врахування інтересів потерпілого як принцип звільнення від покарання має бути дотриманим як при законотворенні, так і правозастосуванні. У нормах кримінального процесуального законодавства аналізований принцип має бути реалізований шляхом закріплення права потерпілого на участь у судовому засіданні при вирішенні питань про звільнення засудженого від покарання на стадії виконання вироку. А у нормах кримінального законодавства — шляхом закріплення «відшкодування шкоди, завданої потерпілому (повністю або частково)» як умови застосування видів звільнення від покарання, передбачених статтями 75, 79, 81, 82, 86, 87 КК, а також обов'язку, що покладається на особу, звільнену від покарання із зазначених нами підстав, як складової випробувального терміну. При правозастосуванні зазначений принцип зобов'язує суд враховувати при звільненні від покарання інтереси потерпілого від злочину як умови відновлення соціальної справедливості та завдань кримінального провадження.

Очевидно, що оцінити, наскільки справедливим було звільнення від покарання засудженого, можна на підставі аналізу ухваленого судового рішення. Однак часто рішення суду про звільнення від покарання є необґрунтованими і немотивованими (хоча, можливо, у суду були всі підстави для такого звільнення). У зв'язку з цим одним з принципів звільнення від покарання доцільно розглядати *принцип обґрунтованості звільнення від покарання та обов'язковості мотивування звільнення від покарання в ухваленому судовому рішенні*.

Звільнення від найбільш суворого заходу державного примусу має застосовуватися судами лише тоді, коли це справді є необхідним, зокрема коли не доцільно призначати покарання у зв'язку із втратою особою суспільної небезпечності або не доцільно реально чи повно виконувати призначене покарання щодо осіб, суспільна небезпечність яких значно зни-

¹² Галактионов С. А. Принцип справедливості: дис. канд. юрид. наук. Рязань, 2004. С. 120, 125, 127.

¹³ Горох О. П. Врахування інтересів потерпілого як принцип звільнення від покарання // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Юридичні науки. Т. 181. 2016. С. 139-144.

зилася, коли неможливо досягти мети покарання або коли цього вимагає гуманізм кримінального права. Доречно зазначити, що свого часу Пленум Верховного Суду України рекомендував судам навіть реагувати окремими постановами на кожний випадок необґрунтованого подання органами, які відають виконанням покарання, матеріалів про умовно-дострокове звільнення засуджених від відбування покарання чи заміну невідбутої частини покарання більш м'яким (п. 20 ППВСУ від 26 квітня 2002 р. № 2). У зв'язку з цим аналізований нами принцип передбачає ухвалення судом рішення про звільнення від покарання виключно тоді, коли для цього є підстави, передбачені законом, і на основі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оцінених судом (ч. 3 ст. 370 КПК).

З обґрунтованістю звільнення від покарання тісно пов'язана обов'язковість його мотивування. Як застосування покарання неможливо без його мотивування, так і звільнення від покарання неможливо без наведення у судовому рішенні мотивів такого звільнення. Вмотивованим є рішення, в якому наведені належні й достатні мотиви та підстави його ухвалення (ч. 4 ст. 370 КПК). Утім доводиться констатувати, що часто суди ігнорують ці положення закону. Зокрема, невмотивованість судового рішення стала причиною ухвалення 71,3 % вивчених нами рішень судів апеляційної чи касаційної інстанції при вирішенні питань про застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Індивідуалізація звільнення від покарання як принцип його застосування виражений у більшості норм інституту звільнення від покарання. Принцип індивідуалізації звільнення від покарання полягає у вимозі врахування при звільненні від покарання індивідуальних особливостей конкретного провадження, найчастіше індивідуального ступеня тяжкості вчиненого злочину, індивідуальних характеристик особи засудженого, пом'якшуючих та обтяжуючих відповідальність обставин.

Для багатьох норм інституту звільнення від покарання індивідуалізація звільнення від покарання є визначальною для застосування цих норм. Зокрема, при застосуванні звільнення від покарання, передбаченого ч. 4 ст. 74 КК, суд має врахувати ступінь тяжкості вчиненого злочину, поведінку і ставлення до праці винуватого; при застосуванні звільнення від покарання, передбаченого ч. 5 ст. 74 КК, — строк, що пройшов після вчинення злочину, та поведінку винуватого протягом цього строку. Індивідуалізація звільнення від покарання вимагається і при виборі застосування конкретних різновидів звільнення від покарання при застосуванні закону про амністію. Наприклад, у Законі України «Про амністію у 2016 році» чітко визначено, які особи підлягають звільненню від

відбування покарання (статті 1–6, 8), а які заслуговують лише на скорочення наполовину невідбутої частини покарання (ст. 7)¹⁴.

Водночас для деяких норм цього інституту принцип індивідуалізації звільнення від покарання не втрачає своєї актуальності й після встановлення підстав для застосування звільнення від покарання. Наприклад, у разі прийняття позитивного рішення про можливість виправлення засудженого без відбування покарання (статті 75, 79, 104 КК) суд, індивідуалізуючи рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням, має встановити також тривалість іспитового строку та обов'язки, що будуть покладені на засудженого.

Гуманізм як принцип кримінального права поширюється на два аспекти: стосовно людини як найбільш цінного об'єкта кримінально-правової охорони та стосовно особи, яка вчинила злочин. Саме в другому аспекті, що передбачає гуманне ставлення до особи, яка вчинили злочин, юристами розглядаються норми, що передбачають звільнення від покарання¹⁵. Як слушно зазначає В. В. Мальцев, з позиції принципів кримінального права норми про звільнення від покарання передусім є відображенням гуманістичних ідей у кримінальному законодавстві¹⁶.

І справді, не інакше, як гуманним, людяним ставленням до хворих, продиктовано закріплення в законодавстві можливості їх звільнення від покарання за хворобою (частини 1 та 2 ст. 84 КК). Мають переваги суспільні моральні установки над формальними і при визначенні можливості звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей (ст. 79, 83 КК), а також визначенні кола осіб, щодо яких можливо застосувати закон про амністію (ст. 86 КК) або акт про помилування (ст. 87 КК). Принцип гуманізму звільнення від покарання має враховуватися судами також при застосуванні певних видів звільнення від покарання. Наприклад, у разі смерті дитини суд залежно від поведінки засудженої, що була звільнена від відбування покарання у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку, може звільнити таку засуджену від покарання або замінити його більш м'яким покаранням (ч. 4 ст. 83 КК).

Водночас інший аспект гуманізму, що полягає у всебічному захисті прав та інтересів законослухняних громадян і суспільства, зумовлює, на нашу думку, дотримання судом певних законодавчих запобіжників,

¹⁴ *Про амністію у 2016 році: Закон України // Голос України. 2017. 6 вересня.*

¹⁵ *Гацелюк В. А.* Реализация принципов уголовного права Украины: проблемы и перспективы [научн. ред. Ю. А. Кучер]. Луганск: РИО ЛАВД, 2003. С. 108–111; *Сабитов Т. Р.* Система уголовно-правовых принципов: монография. Москва: Проспект, 2012. С. 114.

¹⁶ *Мальцев В. В.* Принципы уголовного права и их реализация в правоприменительной деятельности. Санкт-Петербург: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. С. 606.

спрямованих на довільне застосування видів звільнення від покарання, що ґрунтується на гуманності. До таких належить, зокрема, дотримання визначеного законодавцем вичерпного переліку хвороб, що є підставою для звільнення від покарання за хворобою, а також застосування певних негативних наслідків до осіб, що ухиляються від виконання умов звільнення від покарання. Тому суд має враховувати обидва аспекти принципу гуманізму в застосуванні норм інституту звільнення від покарання.

Дотримання принципу *невідворотності призначеного покарання у разі порушення умов звільнення від покарання* вимагає від суду направити засуджену особу для відбування призначеного вироком покарання, якщо вона не дотрималася умов звільнення від покарання.

За умовних видів звільнення від покарання вимоги до засудженого законодавцем пов'язані переважно з його законослухняною поведінкою, а також з виконанням покладених судом обов'язків (статті 76 КК), піклуванням за дитиною (частини 5 ст. 79, 83 КК) тощо. Однак якщо засуджений не дотримався встановлених судом умов його звільнення від покарання, для нього мають настати певні негативні наслідки. Зокрема, якщо звільнена від відбування покарання особа не виконує покладені на неї обов'язки або систематично вчиняє правопорушення, що потягли за собою адміністративні стягнення і свідчать про її небажання стати на шлях виправлення, суд направляє таку особу для відбування призначеного покарання (ч. 2 ст. 78, частини 5 ст. 79, 83, ч. 1 ст. 104 КК). Такі ж наслідки настають і для звільненої від відбування покарання жінки, якщо вона відмовилася від дитини, передала її до дитячого будинку, зникла з місця проживання, ухиляється від виховання дитини, догляду за нею (частини 5 ст. 79, 83 КК). Водночас якщо в період іспитового строку (ч. 3 ст. 78, ч. 6 ст. 79 КК), протягом невідбутої частини покарання під час умовно-дострокового звільнення від відбування покарання (ч. 4 ст. 81 КК), відбування більш м'якого покарання (ч. 6 ст. 82 КК) або в період звільнення від відбування покарання (ч. 6 ст. 83 КК) звільнена від покарання особа вчинить новий злочин, суд призначає такій особі покарання за правилами, передбаченими в статтях 71, 72 цього Кодексу.

Такий підхід законодавця не дозволяє засудженим, які не виправдали довіри суду, уникнути покарання і забезпечує реальну дію принципів невідворотності кримінальної відповідальності та справедливості.

Розглянуті нами принципи звільнення від покарання перебувають у функціональному взаємозв'язку. Недотримання судом одного з принципів звільнення від покарання з ймовірністю призводить до порушення інших принципів. Наприклад, недотримання судом індивідуалізації звільнення від покарання може спричинити порушення принципів справедливості та гуманізму звільнення від покарання. Водночас вважаємо,

що для більш ефективного застосування судами норм інституту звільнення від покарання необхідно не лише закріпити в законодавстві принципи звільнення від покарання, а й розробити також загальні засади звільнення від покарання, в яких знайдуть прояв і принципи звільнення від покарання.

Gorokh Oltksiy. The principles of release from punishment

The article is staticized a problem of the principles of release from punishment. The concept of the principles of release from punishment — initial, most important provisions which determine all activity of the courts by release from punishment of the persons condemned for commission of crime is formulated. Their signs are called, in particular: the principles of release from punishment are a basis, the obligatory, leading idea, as for the legislator, and the law enforcement official; they reflect essence of release from punishment and its purpose; make a basis of formation of precepts of law about release from punishment; do not contradict the principles of criminal law.

It is offered the system of the principles of release from punishment (the rule of law, legality, humanity, justice, individualization of release from punishment, validity of release from punishment and its obligatory motivation in the judgment; accounting of interests of the victim from crime at release from punishment; inevitability of punishment in case of violation of conditions of release from punishment).

On the basis of the conducted research concrete manifestations of the principles of release from punishment are shown to feature of their observance in the criminal legislation that in jurisprudence. In particular, the prospects of development of the criminal legislation in aspect of ensuring the principle of the rule of law at use of norms on release from punishment are covered. It is shown what consists observance by the legislator and vessels of the principle of legality of punishment in. Manifestations of the principles of humanity, individualization and justice of release from punishment are illustrated. At the same time it is offered to understand cases of ignoring by court as obviously unfair release from punishment (or the wrong assessment) the circumstances characterizing severity of crime, the identity of the guilty person and other facts of the case.

Arguments in favor of need of accounting of interests of the victim from crime at release from punishment and also in favor of importance of obligatory justification of release from punishment and its motivation in the judgment are adduced. The attention to need of ensuring inevitability of punishment with vessels in case of violation of conditions of release from punishment is separately focused.

Keywords: principles of criminal law; principles of institutes of criminal law; release from punishment; principles of release from punishment.